

Cesta na Altaj – poučení a inspirace

Katarína Ruschková



Ing. Katarína Ruschková

absolventka oboru Zahradní a krajinářská architektura na ZF MZLU v Lednici na Moravě. V současnosti pracuje jako vedoucí OŽP na jihlavském magistrátu a o dovolených si plní své cestovatelské sny. Cesty jsou pro ni inspirací a poučením pro život osobní i profesní. Neoznačené foto autorka.

Většina článků v tomto časopise se naprosto přirozeně věnuje zahradám a parkům. Toto povídání ale bude trochu jiné, protože bude o krajině. Drsné, syrové krajině, která má pro Evropana těžko uchopitelné rozměry, která učí pokoře, umí překvapit a v průběhu tří krátkých týdnů dokáže ukázat tváře naprosto rozdílné. Takový je Altaj. I když jsem měla možnost projít jen malý kousek ruské části tohoto pohoří, byl to zážitek, na který se nezapomíná a který je poučením a inspirací pro život profesní i osobní. Tento článek nebude cestopisem (na to zde není prostor a ani to sem nepatří), jen jakousi krátkou úvahou o tom, v čem může být sibiřská příroda inspirující a poučná. A bude to pohled můj osobní, protože na takových místech je člověk víc než kde jinde sám se sebou a sám sebou.

Altaj (Алтай, Алтайские горы, Altajskie gory) je téměř dva tisíce kilometrů dlouhý a 600 kilometrů široký horský systém ve střední Asii na hranicích Ruska, Kazachstánu, Číny a Mongolska. My jsme se pěšky pohybovali v horách v prostoru Jihočujského a Severočujského hřbetu, pak na koních podhůřím Severočujského hřbetu a v závěru jsme na raftech sjeli část toku řeky Čuje k jejímu soutoku s Katuní a tři dny jeli po Katuní s jejími peřejemi, víry, balvany i klidnými místy pamatujícími lidské osídlení před čtyřmi tisíci let. Název Altaj pochází z mongolského slova znamenajícího Zlaté hory a odkazujícího na přítomnost zlata ve zdejších horninách. Zlato jsem zde nehledala, ale pokladů v sobě jsem si odnesla hodně.

Po přeletu do Gorno-Altajska jsme nasedli do mikrobusu, který nás neuvěřitelnou rychlostí odvázel po Čujském traktu téměř napříč celou Republikou Altaj tam, kde měl náš trek začínat. Už tato cesta byla zajímavá, protože jsem začala chápat obrovské rozměry země, na kterou jsou Altajci právem hrdí. Posléze jsme z mikrobusu přestoupili do „gruzaviku“, kterým jsme (už mimo zpevněné cesty) pokračovali do podhůří Jihočujského hřbetu jen pár kilometrů od hranic s Mongolskem a Čínou, kde náš trek začínal.

Při devítidenním pobytu v horách jsem měla dostatek času a příležitosti si uvědomit, čím jsou tyto hory tak výjimečné, proč něco takového nelze zažít a potkat v Evropě. Nejsou to jen nepředstavitelné rozměry

1 Turbína – jedna z peřejí na řece Čuji. Údolí řek byla prvními obydlenými místy, kde lze najít tisíce let staré známky prvního osídlení
Foto Matěj Plch

2 V takto neprostupných místech nejde ani brodit a nezbyvá nic jiného, než opět vystoupat nahoru a pokusit se najít zvířecí pěšinku výše





Podhůří Severočujského hřbetu hraje na podzim spoustou barev a vůní. Vypadá malebně a pohádkově, realita je ovšem mnohem drsnější
Foto Dalibor Mahel





3



4



5



6

a velikost území. I když i ty budí respekt. Toto pohorí je dodnes geologicky „nedotvořené“ a člověk zde v reálném čase může pozorovat procesy, které utvářely a utvářejí podobu Země. V horách jsme procházeli obrovskými plochami ledovců i velkými suťovými kužely, škrábali se do sedel či na vrcholy a pak z nich zase sestupovali prudkými svahy z naprosto neusazených velkých balvanů. I kvůli tomu, že jsou v těchto místech hory lidmi téměř nevyužívané a neobývané, byly v místech našeho putování velmi nestabilní, nezajištěné a nebezpečné. Velmi často jsme tady potkávali kamené laviny a uvolněné kameny pod nohama byly každodenní zkouškou. Veliká ledovcová jezera, divoké řeky plné hučící valící se ledové vody hluboce zaříznuté do kaňonovitých údolí nebo naopak meandrující terasami naplaveného štěrku v širokých říčních korytech podtrhují pocit divokosti. To, co z dálky může působit dojmem zelené louky, může být zblízka neprostupným rašeliništěm nebo souvislým a těžko prostupným porostem nízkých bříz.

Flóra na Altaji je velmi pestrá. Je to dáno nejen výškovou členitostí, ale i polohou na rozhraní tajgy a stepních formací. I když od nadmořské výšky kolem 2000 m už je zde permafrost, rozhodně to není krajina věčného ledu, protože jsou hory zarostlé neprostupnou tajgou. V období mé návštěvy (přelom srpna a září) byla navíc tajga plná zrajících plodů, které výborně doplnily sušenou stravu v našich batožích. Ve stromovém patře převažoval modřín doplněný smrkem, jedlí, borovicí sibiřskou (se šiškami se zrníčky, kterým místní říkají „kedr“ a jedí je jako oříšky), vrbami, v keřovém patře pak převládaly keřové břízy (*Betula rotundifolia*) doplněné jalovcem, z jedlých hlavně hlohy, šípky, zimolez, borůvky, brusinky či šícha černá. Mocná příroda obsazuje velmi rychle i plochy jen před nedávnem uvolněné ledovcem – bylinné patro je nad hranicí lesa velmi poutavé, barevné a pestré. Těsně pod hranicí ledovce už v místech velkých balvanových sutí se objevovaly první skalničky, na loukách o trochu niž pak byly často k vidění hořce, česneky, koniklece, lomikameny, na vlhčích místech pak suchopýry, ostřice a řada dalších druhů.

3 Na vrcholu Kupol to vypadá hodně netradičně. Břidlice postavené kolmo nahoru vyvolávaly pocit, že člověk kráčí po střepešti. Bylo potřeba jít opatrně, výhledy byly ovšem famózní

4 Když se po téměř třech dnech prodíráni se tajgou otevře tento pohled, je to jako pevnina pro mořeplavce. Co na tom, že to dole není travička, po které se hezky půjde, ale metrové porosty bříz, kterými bude nutno se prodírat a občas i brodit bažinou...

5 Všudypřítomná rašeliniště – zrádná, ale krásná a drsná

6 Bohaté bylinné patro v nadmořské výšce téměř 3000 m je důkazem síly přírody, která obsazuje volná místa hned po ustoupení ledovce



Ledovcová jezera s ledovou křišťálově čistou vodou jsou zdrojem podmínek pro život, který nastupuje hned, jak ledovec místo opustí

Lidí jsme při pochodu v horách potkali málo (přesně dva a až na konci putování), v podhůří jich pak už bylo víc na farmách, kde chovají koně, krávy, snaží se hospodařit na neúrodných loukách a žijí tak, jak jim to příroda dovolí. V pokoře a sepětí s ní. Váží si všeho, co jim příroda dává, a umějí toho využít. V údolích řek, na které je život vázán, jich pak už bylo mnohem víc a krajina je zde více pozměněná člověkem.

Řeka Čuja je na části svého toku doprovázena Čujským traktem – dálkovou silnicí směřující do Mongolska a podél ní se už i sem začíná velmi rychle nasouvat civilizace se svými kempy, penziony a dalšími vymoženostmi, které turisté vyžadují. Po soutoku s Katuní jsme se však opět na mnoha úsecích své asi stokilometrové plavby dostávali na místa, kde lze jen tu a tam pozorovat stopy současného lidského osídlení, ale i památky na lidi, kteří zde žili před čtyřmi tisíci let.

Lidé si zde historie (hlavně té hodně dávné) váží, o čemž jsme se měli možnost přesvědčit i v Regionálním muzeu v Gornoaltajsku. Zde jsme viděli nejen pověstnou Altaj-

skou princeznu, ale i ukázky flóry, fauny a hlavně historie Altaje. Mnohem zajímavější pak ale bylo, když jsme přímo v přírodě nacházeli (díky doprovodu místních) petroglyfy (obrazy vysekávané pravěkými lidmi do skal) staré až čtyři tisíce let.

Příroda zde i přes svou drsnost a tvrdost byla pro oko zahradního architekta, ale (jak jsem poznala z reakcí svých společníků) i pro oko a duši „neprofesionála“ pohlazením a inspirací. Pokud jsem se zde něco naučila, je to fakt, že příroda je opravdu mocná, a pokud tvoříme a chceme, aby to, co vytvoříme, bylo trvanlivé a smysluplné, musíme tvořit v souladu s ní. Musíme se dívat, vnímat a pokoušet se chápat, proč vzniklo to, co nás obklopuje. Pak můžeme doufat, že to, co vytvoříme, bude funkční, krásné a smysluplné tak, jako je příroda na Altaji. A může to být i v místech, kde se člověk cítí být pádem, což se ovšem o Altaji říct nedá. Tady příroda panuje pevně a nesmlouvavě a já doufám, že to tak ještě dlouho zůstane. ■